

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра географії

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «Словечансько-Овруцький кряж. Проблеми і перспективи
природокористування»

Студентки ІV курсу БГЕ групи
Галузі знань 0401 Природничі науки
Напряму підготовки екологія
Спеціальності 6.040104 «Географія*»
ДІДУС Вікторії Вікторівни
Науковий керівник: доктор географічних наук, професор
Денисик Г.І.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS _____

Голова комісії _____

Члени комісії _____

м. Вінниця – 2016 рік

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИРОДИ І ЛАНДШАФТІВ ПОЛІСЬКИХ ОПІЛЬ.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.1 З історії вивчення Словечансько-Овруцького кряжу..	Ошибка! Закладка не определена.
1.2 Значення дослідження опілів для пізнання природи зони мішаних хвойно-широколистих лісів	Ошибка! Закладка не определена.
1.3 Принципи і методи дослідження.....	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2 ПРИРОДА СЛОВЕЧАНСЬКО-ОВРУЦЬКОГО КРЯЖУ	Ошибка! Закладка не определена.
2.1 Геолого-геоморфологічні умови	Ошибка! Закладка не определена.
2.2 Гідро-кліматичні умови	Ошибка! Закладка не определена.
2.3 Рослинний і тваринний світ	Ошибка! Закладка не определена.
2.4 Ландшафти кряжу	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	Ошибка! Закладка не определена.
3.1 Природо-господарське використання	Ошибка! Закладка не определена.
3.2 Заходи з поліпшення екологічної ситуації	Ошибка! Закладка не определена.
3.3 Перспективи розвитку туристичної значимості Словечансько-Овруцького кряжу	Ошибка! Закладка не определена.
ВИСНОВКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	4
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Актуальність теми. Кожна природна зона України має свої оригінальні, часто унікальні, природні об'єкти, котрі заслуговують підвищеної уваги науковців географів і ландшафтознавців. У Степу – це Олешківські піски, Асканія Нова; у Лісостепу – Подільські Товтри, Канівські гори, Михайлівський степ; у межах Українського Полісся до таких відносяться Опілля, особливо Словечансько-Овруцький кряж. Невипадково упродовж минулих двох сторіч цей кряж у «зоні особливої уваги» науковців різних фахових напрямів. Не зменшується зацікавленість до природи Словечансько-Овруцького кряжу й на початку XXI ст. Це зумовлено зростанням антропогенного навантаження на ландшафти кряжу, їх майже повною антропогенізацією, зменшенням продуктивності, збільшенням кількості екологічних проблем та проблем раціонального використання й охорони поки що унікальної природи Словечансько-Овруцького кряжу. Наявність цих проблем й визначає актуальність дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан природи і ландшафтів Словечансько-Овруцького кряжу, виявити чинники та особливості їх антропогенізації, розробити заходи раціонального використання та охорони.

Об'єкт дослідження – природа і ландшафти Словечансько-Овруцького кряжу.

Предмет дослідження – геокомпоненти і ландшафти Словечансько-Овруцького кряжу, чинники їх антропогенізації, можливості раціонального використання й охорони.

Для дослідження мети вирішувалися такі завдання:

- аналіз попередніх досліджень природи і ландшафтів Словечансько-Овруцького кряжу;

- виокремлення та обґрунтування ролі і значення головних чинників антропогенізації природи і ландшафтів Словечансько-Овруцького кряжу;
- аналіз стану сучасних ландшафтів Словечансько-Овруцького кряжу;
- характеристика унікальних природних об'єктів кряжу;
- розробка й обґрунтування заходів щодо раціонального використання й охорони ландшафтів Словечансько-Овруцького кряжу.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали роботи провідних науковців географів і ландшафтознавців України, а саме: П.А. Тутковського, О.М. Маринича, Г.Й. Осовського, М.І. Дмитрієва, В.Г. Бондарчука, Ю.О. Кошика. Поставлені завдання вирішувались на основі системного підходу та базових методів серед яких: історико-географічний, ландшафтознавчий, польовий, картографічного моделювання; обробка наявних матеріалів здійснювалась за допомогою комп'ютерних методів.

Наукова новизна отриманих результатів:

- проаналізовано сучасні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) дослідження природи і ландшафтів Словечансько-Овруцького кряжу;
- виокремлено й обґрунтовано антропогенні чинники, що призводить до сучасної трансформації ландшафтів;
- показано сучасний стан природи і ландшафтів Словечансько-Овруцького кряжу;
- доповнено заходи щодо раціонального використання й охорони природи кряжу.

Практичне значення. Результати дослідження можуть використати органи місцевого самоврядування, зацікавлені природоохоронні й екологічні організації, а також у сферах туризму і рекреації, освіті, зокрема при вивченні географії України та рідного краю.

Апробація результатів дослідження. Оpubліковано статтю «Словечансько-Овруцький кряж» у збірнику наукових статей студентів «Актуальні питання географічних, біологічних і хімічних наук». Вінниця, 2016.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків (загалом 2 сторінки), списку використаних джерел (59 найменувань) та додатків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацяновский В.Ф. Публичная библиотека в Житомире. По поводу ее 25-летия / В.Ф. Бацяновский. – К. : Киевская старина. – Т.34. – 1891. – 282 с.
2. Галерея. Овруцький район [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://galleryua.com/photo/ovruchskij-rajon/15999-bondari>
3. Денисик Г.І. Висотна диференціація та різноманіття антропогенних ландшафтів. Процеси і явища в антропогенних ландшафтах / Г.І. Денисик, І.М. Война. – Вінниця : Вінницька обласна друкарня, 2013. – 188 с.
4. Денисик Г.І. Лісостепові Полісся / Г.І. Денисик, О. П. Чиж. – Вінниця : ПП «Видавництво «Теза»», 2007 – 210 с.; іл.
5. Денисик Г.І. Словечансько-Овруцький кряж // Український географічний журнал / Г.І. Денисик. - К. : Інститут географії Національної академії наук України, 2003, №1. – С. 62-65
6. Державна програма захисту земель України від водної та вітрової ерозії, інших видів деградації земель на 1996-2010 рр. – К. : Держкомзем України, 1996. – 81 с.
7. Дітковський М., Павлов О. Житомирський краєзнавчий музей: Путівник / М. Дітковський, О. Павлов. – К. : 1975. – С. 3
8. Дорогами П.А. Тутковського. Путишествия по Словечанско-Овручском кряжу / Е.И. Деревская, С.Р. Коженевский. – К. : ООО "Водоспад", 2013. – 290 с.
9. Житомир. Інфо [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.zhitomir.info/news_18611.html

10. Заповідна Житомирщина [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ua.igotoworld.com/ua/article/503_zapovedniki-zhitomirschiny-obzor.htm
11. Козаков Сергій. Словечансько-Овруцький кряж: його краса і біда / С. Козаков // Скарбниця Житомирщини: газета захисту природних ресурсів. – 2014. – № 10 (листоп.). – С. 6
12. Копыстинский Н.Н. Водозадерживающие валы-каналы на Словечанско-Овручском кряже // Мелиорация и водное хозяйство (Мелиорация и урожай). – 1989. – №12. – С. 29-31
13. Корбут Г.А., Кострица Н.Е., Искоростенский Л.И. Геологические экскурсии по Житомирской области // Природні багатства Житомирщини, їх вивчення та перспективи використання. – Житомир, 1996. – С.129-195
14. Корбут Г. Можливості екологічного туризму на Словечансько-Овруцький кряж / Г. Корбут. Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2009. – №12 (берез.). – С. 7-10
15. Корбут Г.О. Геологічна будова Житомирщини / Г.О. Корбут. – Житомир. ЖНАЕУ : Рута, 2010. – 24 с.
16. Корбут Г.О., Мацієвський О.Є., Підгаєцька О.М. Геологічна будова та мінеральні ресурси Словечансько-Овруцького кряжу // Житомирщина на зламі тисячоліть. – Житомир : «Мак», 2000 – С. 198-199.
17. Костриця М.М., Костриця М.Ю. Житомирщина туристична : Краєзнавчі нариси / М.М. Костриця, М.Ю. Костриця // За загальною редакцією докт. геогр. наук, проф. Костриці М.Ю. – Житомир : «Полісся», 2009. – 564 с.
18. Костриця М.Ю. Географія Житомирської області. Посібник для вчителів і учнів / М.Ю. Костриця. – Житомир : ВКО Газета «Житомирський вісник», 1993. – 198 с.
19. Костриця М.Ю. Невтомний дослідник Полісся / М.Ю. Костриця // Радянська Житомирщина. – Житомир, 1983. – 1 березня.

20. Костриця М.Ю. Рідний край : Посібник для вчителів і учнів Житомирщини / М.Ю. Костриця – Житомир : СМП «Житомир РІКО-ПРЕС-РЕКЛАМА», 1994. – 192 с.; іл.
21. Кошик Ю.А. Особенности рельефа ледниковой области Житомирского Полесья / Ю.А. Кошик. – К. : Наук. думка, 1976. – 47 с.
22. Малин. Інфо [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://infomalin.biz/news/ekologiya/zhitomir/na-ovruchchini-ye-lisnitstvo-yake-pilnuye-ovrutsko-slovehanskiy-kryazh.html>
23. Мапи [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrmap.su/uk-gr/496.html>
24. Мапи. 200 країн [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.200stran.ru/maps_group11_item2958.html
25. Мапи. Клімат [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://visitua.info/img/geo/klimarua.jpg>
26. Маринич О.М. Українське Полісся / Маринич О.М. – Київ : Рад. школа, 1962. – 163 с.
27. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник / О.М. Маринич, П.Г. Шищенко – К. : Знання, 2005. – 511 с.
28. Мильков Ф.Н. Физическая география: современное состояние, закономерности, проблемы / Ф.Н. Мильков. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 1981. – 400 с.
29. Мокрицький Г.П. Цікава Житомирщина : Ілюстративна туристична енциклопедія: (чотири тисячі пам'ятників, будівель, парків та інших визначних і цікавих місць області) / Г.П. Мокрицький. – У 4-х т., Т.2. – Житомир : Вид-во «Волинь», 2014. – 384 с.; 719 іл; 7 схем.
30. Музей. Київ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://museumkiev.org/Geology/tutkovsky_ex.html
31. Нариси про природу і сільське господарство Українського Полісся. – К. : Вид-во КДУ, 1955. – 344 с.

32. Нестерчук І.К. Геоєкологічний аналіз: концептуальні підходи , сталий розвиток. Монографія / І.К. Нестерчук // За ред. проф. П.Г. Шищенка. – Житомир : ЖДГУ, 2011. – 312 с.
33. Новини. Архів. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://news.meta.ua/archive/29.01.15/cluster:40945195>
34. Новини міста Житомир [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://news.city.zt.ua/istoriya/815-ovruckij-kryazh-unikalne-misce-v-uevropi.html>
35. Нужний Д.Ю. Епіграфетські пам'ятки Овруцького кряжу / Д.Ю. Нужний // Археологія. – 2000. – №2. – С. 37-56
36. Овручський кряж [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://freeworld.com.ua/article/ovruchskij-krjazh.html>
37. Осипчук С.О. Словечансько-Овруцький лесовий «острів» / С.О. Осипчук // Житомирщина на зламі тисячоліть. – Житомир : «Мак», 2000. – С. 200-201.
38. Паленый Н.С., Стрельченко В.П. Противозерозийные меры осуществляют комплексно / Н.С. Паленый, В.П. Стрельченко // Земледелие. – 1989. – №4. – С.45-46
39. Потапська І. Велет /Словечансько-Овруцький кряж/ і його скарби // Народний лікар України. – 2001. – №2 (лют.), С. 6
40. Природа Житомирщини. Под общ. ред. А.С. Малиновского. – К.: Вища школа. Головное изд-во, 1984. – 142 с. – Укр.
41. Природа Украинской ССР. Геология и полезные ископаемые / Шнюков Е.Ф., Чекунов А.В., Вялов О.С. и др. – К. : Наук. думка, 1986. – 184 с.
42. Природа Украинской ССР. Животный мир / Монченко В.И., Долин В.П. Ермоленко В.М. и др. – К. : Наукова думка, 1985.
43. Природа Украинской ССР. Климат / Бабиченко В.И., Барабаш М.Б., Логвинов К.Т. и др. – К. : Наукова думка, 1984.

44. Природа Украинской ССР. Ландшафты и физико-географическое районирование / Маринич А.М., Пащенко В.М., Шищенко П.Г. – К. : Наук. думка, 1985.
45. Природа Украинской ССР. Растительный мир / Андриенко Т.Л., Блюм О.Б., Вассер С.П. и др. – К. : Наукова думка, 1985.
46. Природно-заповідний фонд Житомирської області : Каталог природних комплексів та зникаючих видів тварин і рослин Житомирщини – Житомир : Облполіграфвидав, 1981. – 24 с.
47. Пуговиця Микола. Як врятувати тебе, диво-край? / М. Пуговиця // Лісовий і мисливський журнал. – 2011. – №5. – с. 10-13
48. Словечанський заказник [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [http://www.wikiwand.com/uk/Словечанський_кряж_\(заказник\)](http://www.wikiwand.com/uk/Словечанський_кряж_(заказник))
49. Труды общества исследователей Волыни. Т.6. – Житомир, 1911. – С. 11-18
50. Турклуб. Київ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.tourclub.kiev.ua/forum/viewtopic.php?t=4228&sid=0b5c00f34a0391b159256ee4b0470524>
51. Турпоходи [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://invtur.com.ua/tour/ovruchskij-rajon/15994-bihun>
52. Тутковський П.А. Словечансько-Овруцький кряж і узбережжя ріки Словечни. Геологічний та геоморфологічний опис / П.А. Тутковський. – К. : Вид-во УАН, 1923. – 59 с.
53. Урал в мініатюрі: Природні багатства Житомирщини, їх вивчення і перспективи використання. – Житомир, 1996. – 241 с.
54. Физико-географическое районирование Украинской ССР / В. П. Попов, А. М. Маринич, А. И. Ланько. — Киев : Издательство Киевского университета, 1968. — 683 с. : ил.
55. Фотопланета [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://foto-planeta.com/photo/554002.html>

- 56.Хомяк І.В. Класифікація та антропогена трансформація екосистем Словечансько-Овруцького кряжу / І.В. Хомяк. – Київ, 2010.
- 57.Червона книга України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://redbook-ua.org/item/mustela-lutreola-linnaeus>
- 58.Шищенко П.Г., Масляк П.О. Географія України : Підручн. для 9 класу серед. шк. / П.Г. Шищенко, П.О. Масляк. – К. : «Райдуга», 1992. – 160 с.
- 59.Янюк Р. Диво Полісся: [Словечансько-Овруцький кряж на півночі Житомирщини] / Р. Янюк // Армія України, 1994. – 5 лютого.